

UiO : Det utdanningsvitenskapelige fakultet

**Tospråklige (minoritetsspråklige) barn i barnehagen – i
et nordisk perspektiv**

**15. Nordiske Symposium om Børnesprog
Center for Sprog og Læring, SDU 24. mai 2018**

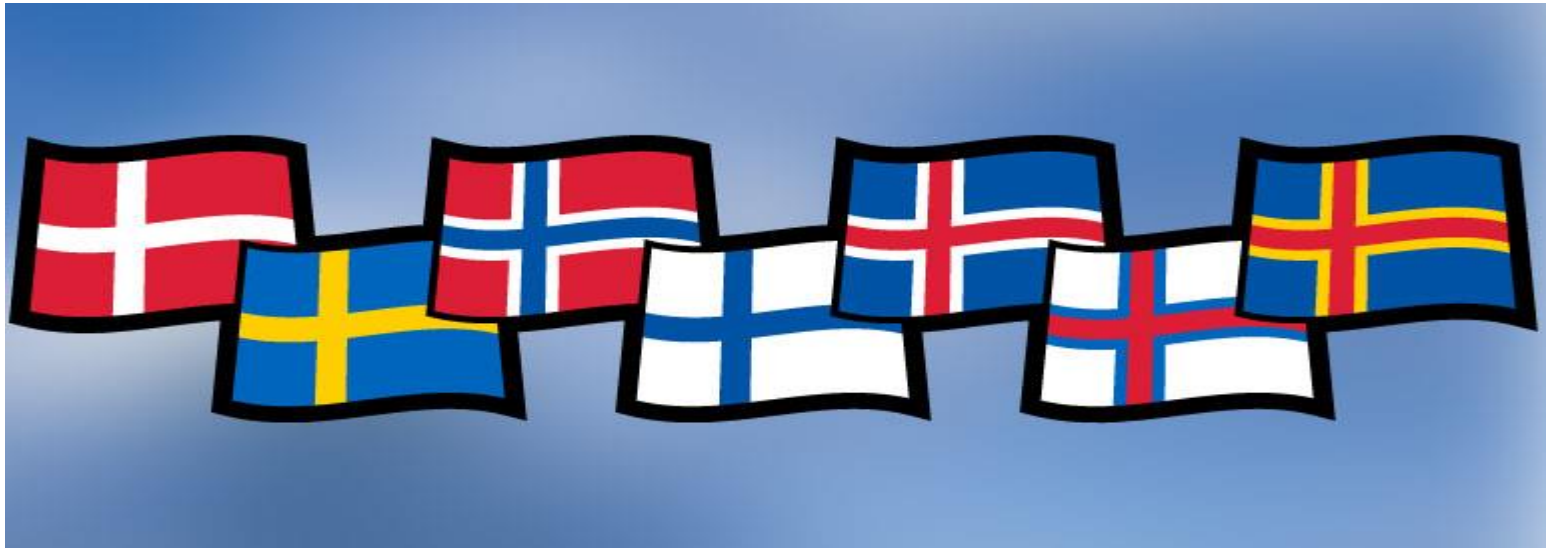
Vibeke Grøver

Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo

Tospråklige barn i barnehagen – i et nordisk perspektiv

Hva innebærer det å anlegge et nordisk perspektiv?

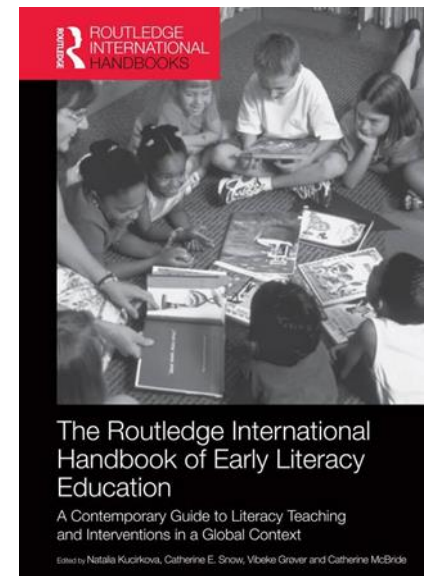
Samfunnsmessige fellestrekk i nordiske land

- Den nordiske velferdsmodell – en felles økonomisk og sosial plattform (OECD 2014)
- Den nordiske barnehagemodell – vekt på barnets frie utfoldelse og lek og på språklæring gjennom kommunikasjon i daglige situasjoner (OECD, 2006, Einarsdottir og Wagner, 2006, Sheridan & Gjems, 2017)

Barnehagen en institusjon i endring

- samfunnsmessige forandringer
- forskningsbasert kunnskap om betydningen av de tidlige barneårene og barnehagens langsiktige betydning for barns utvikling ikke minst språklig
- høyere andel barn med annet familiespråk enn språket som brukes i barnehagen

kilde: Hagtvet, 2017

Prosentandel innvandrere i de skandinaviske landene

	2000	2010	2016
Sverige	14.5	19.1	22.2
Danmark	7.1	9.8	12.3
Norge	6.3	11.4	16.3

Barn født av innvandrere – ved foreldrenes opprinnelsesland. Absolutte tall per 2012

	Norge	Sverige	Danmark
Tyrkia	6 046	28 450	28 011
Polen	4 764	15 598	3 677
Iraq	7 151	37 509	8 687
Somalia	8 419	13 800	7 161
Pakistan	14 844	3 117	9 563
Bosnia	3 192	16 030	4 765

Den nordiske kontekst...

... i planlegging av pedagogiske tilbud som støtter tospråklige barns språklæring

-Den barnehagepedagogiske kontekst: barns lek og utfoldelse er vektlagt

-Den språklige kontekst: mange familiespråk representert i en og samme barnegruppe

Språkmiljøets betydning for barns språklæring

To hovedtyper av metoder for å identifisere variasjon i barns språk som kan tilskrives variasjoner i språkmiljøet

- Longitudinelle observasjonsstudier
- Intervensjonsstudier

Longitudinelle observasjonsstudier av språkmiljøets betydning har lært oss noe om betydningen av...

...socioøkonomiske betingelser (Hart & Risley, 1995)

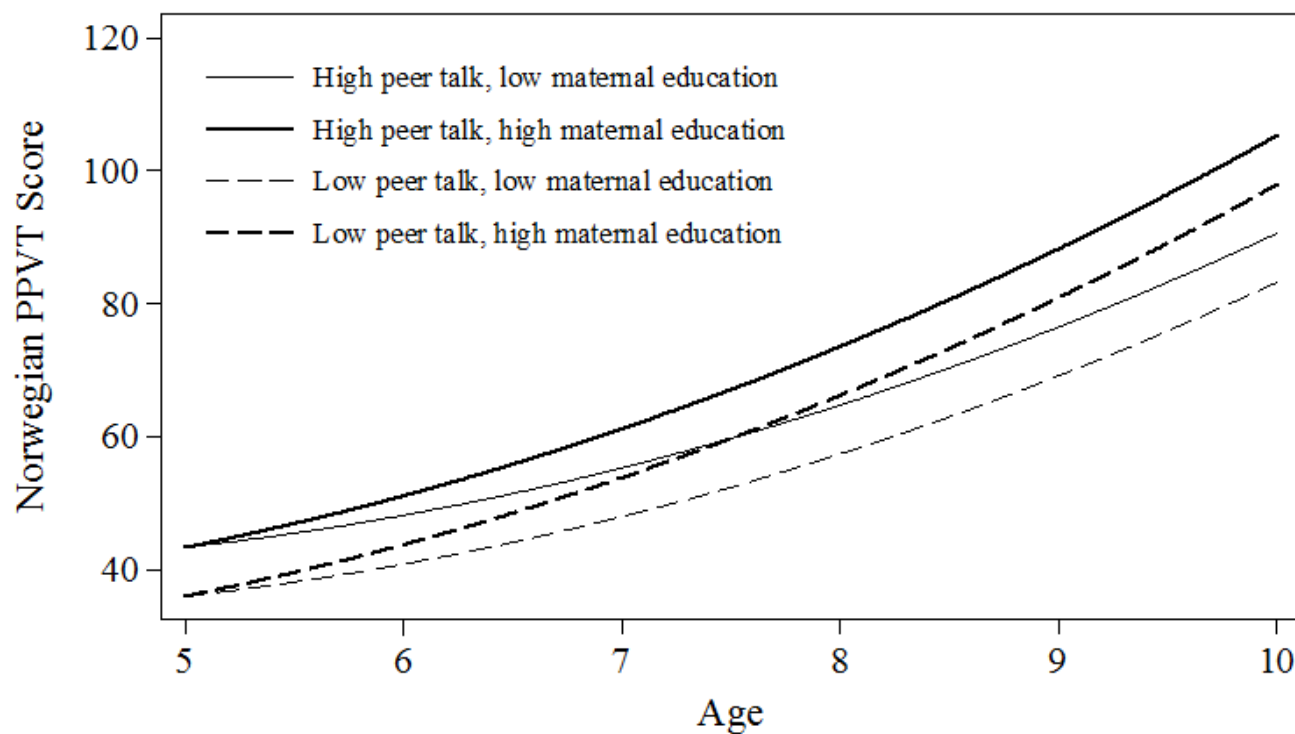
... spesifikke kvaliteter ved språkmiljøet: e.g. antall ord, antall ulike ord, utvidet/dekontekstualisert tale, samtalekontekst som gir forståelsesstøtte, voksnes responsevne (e.g. Weizman & Snow, 2001, Rydland, Grøver & Lawrence, 2014a og b; Dickinson & Tabors, 2001; Snow et al 2007; Belsky et al., 2007)

...tospråklige barn profiterer språklig på å eksponeres for begge språk i barnehagen (Burchinal et al., 2012, Farver et al, 2009)

Noen konklusjoner basert på en norsk studie av tospråklige barn fra barnehage til skole

- Språkerfaringer i voksen-barn samtaler og i lek med jevnaldrende i barnehagen viste sammenhenger med barnas vokabularutvikling fram mot femte klasse (men ikke vekst i vokabularet) (Rydland et al, 2014)
- Barnets førstespråkvokabular virket inn på i hvilken grad barn dro nytte av et rikt andrespråkmiljø i barnehagen (Grøver et al, 2018)

Språkeksponering i lek (Rydland et al, 2014)

Intervensjonsstudier av språkmiljøets betydning

Studier av 'shared reading' (dialogisk lesing/interaktiv lesing) (Hargarve & Senechal, 2000; Mol et al, 2008)

Boklesing ('shared reading') og

- ...vokabularlæring (Aarts et al. 2016; Beck & McKeown, 2007; Collins, 2010; Heath, 1983)
- ...grammatisk læring (Senechal et al., 2008)
- ...narrativ kompetanse (Luo & Tamis-LeMonda, 2017; Kang et al, 2009)
- ...perspektivtaking (Aram et al., 2013)

De fleste studiene gjelder enspråklige barn.

Få intervensjonsstudier av tospråklige barn

Intervensjonsstudier forts..

‘Why are so few interventions really effective?’ (Dickinson et al., 2011)

Faktorer som bidrar til å forklare dette forholdet:

- måleproblemer
- intervensjonens innhold og de språklige dimensjoner den retter seg mot
- implementering
- krevende å endre betingelser for språklæring gjennom å endre voksnes samhandlingspraksis!

Prosjektet 'Språklæring og tekstforståelse i barnehagen'

Basert på erfaringer fra studien 'Fra barnehage til skole' designet vi en intervensjonsstudie som søker å svare på hvordan barnehagen kan støtte tospråklige barns språklige læring i barnehagen gjennom samtaler over bøker

Takk til...

- Samarbeidspartner, professor Veslemøy Rydland, UiO
- Professor Jan-Eric Gustafsson, Gøteborg Universitet og Catherine Snow, Harvard University
- Deichmanske hovedbibliotek i Oslo ved barneavdelingen
- Norges forskningsråd

Takk til...

Referansegruppen av erfarne
barnehagelærere og -ledere

Stipendiater og
Forskningsassistenter

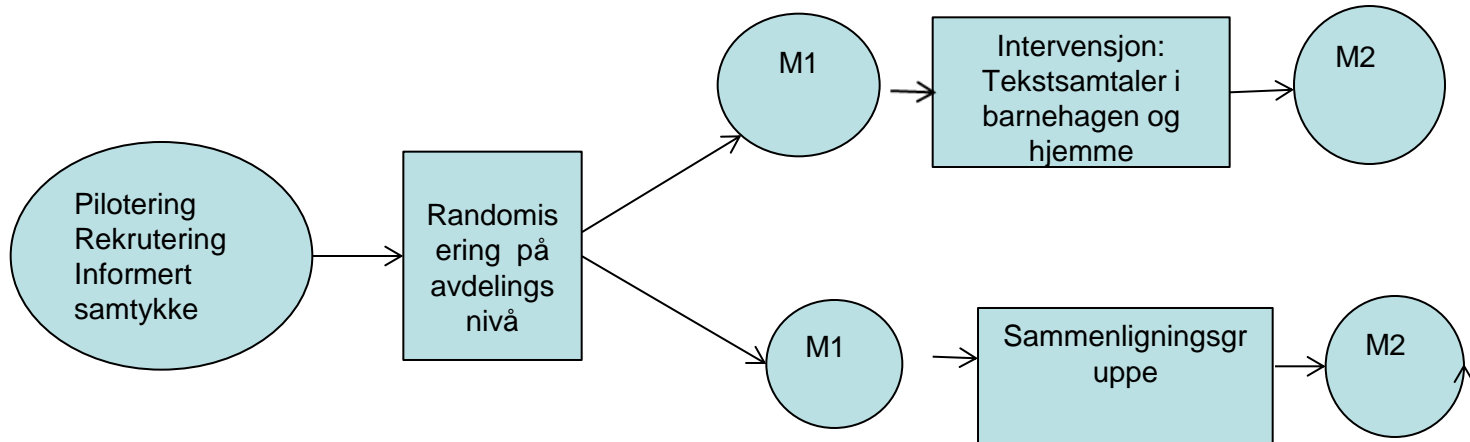

Og den aller største takken går til...

- de mange barnehageansatte som prioriterte deltakelse i travle hverdager
- og til foreldre og barn som ga av sin tid og seg selv for å bidra til å bygge kunnskap om tospråklig læring i barnehagen

Dette ønsket vi å finne ut..

Kan en intervensjon rettet mot samtaler over bøker gjennom ett år i barnehagen bidra til å utvikle tospråklige barns vokabular, grammatikk, narrative kompetanse og perspektiv-taking?

Datainnsamling

- Spørreskjema til pedagogisk leder
- Telefonintervju med foreldrene
- Språkoppgaver med barna før og etter intervensjonen

- Observasjoner, i barnehagene og hjemme

Prosjektets deltakere

- Tospråklige barn, alder 3-5 år, i 60 barnehager og 123 barnehageavdelinger
- Barnehageavdelingene ble tilfeldig fordelt i en intervensjonsgruppe og en sammenligningsgruppe

	Totalt	Intervensjons- gruppe	Sammenlignings- gruppe
Avdelinger	123	61	62
Fokusbarn	464	246	218

Prosjektspråk	Antall fokusbarn i prosjektet
Albansk	24
Arabisk	43
Bosnisk/Serbisk	14
Polsk	45
Russisk	7
Somali	65
Sorani Kurdisk	22
Tamil	35
Tyrkisk	28
Urdu	94
Vietnamesisk	21
Øvrige språk	66

Kort om familiene

- Foreldres utdanning og yrkesaktivitet
- Migrasjonshistorie
- Utvidet familie
- Tilgang på bøker hjemme, morsmål og norsk
- Språkbruksmønstre

Ingen signifikante demografiske forskjeller mellom intervensjons- og kontrollgruppen. Men forskjell mellom gruppene i barnas alder i måneder

Valg av tema og bøker

- Bolk 1: Å reise og å høre til
- Bolk 2: Å leve sammen og finne løsninger
- Bolk 3: Å være meg med mine følelser
- Bolk 4: På savannen i Afrika

Vi valgte ulike typer bøker: fortellende bøker, kunnskapsorienterte bøker, ordløse bøker.

Intervensjonsinnholdet

Tekstsamtalene i barnehagen:

- Barna lærte utvalgte ord i teksten (4-5 meningssentrale ord)
- Resonnering over tekst, både narrative tekster og fagtekster
- Identifisere emosjoner og perspektiver
- Bygge bakgrunnskunnskap der relevant

Lærerne ble

- veiledet i å gjennomføre tekstsamtaler
- oppfordret til å stimulere til lek over teksttemaene
- bedt om å tilrettelegge opplegget for den barnegruppen de arbeidet med

Dette la vi vekt på i veiledning til lærerne

- Barnas deltakelse i samtalene over bøkene
- Å tilpasse opplegget til barnegruppen
- Å knytte temaene i bøkene til barnas lek og bruke 'superordene' i mange ulike sammenhenger
- Foreldresamarbeid

Hvordan arbeidet barnehagene med bøkene?

Språkforståelse

- Superordet gruble: tenke hardt på noe, lure på noe, hvordan ser vi ut når vi grubler på noe?

Emosjoner og perspektivtaking

- Hva tror dere pingvinen føler? Hvordan tror dere pingvinen ville fortalt denne historien?

Resonnering

- Tror dere pingvinen ville tilbake til Sydpolen – hvorfor/hvorfor ikke?

Kunnskap

- Isfjell er store blokker av is som driver rundt i havet
- Antarktis er det kaldeste og mest vindfulle stedet på jorda

Konklusjon: effekter på andrespråket

- Intervensjonen hadde konsekvenser for barnas vokabular og grammatikk, relativt lave effektstørrelser, men forskjellene var systematiske (høyt signifikans-nivå)
- Effektstørrelsen størst for perspektivtaking (merk 4-5 åringene)
- Ikke signifikant effekt på narrative ferdigheter
- Implementering– merk at barnehagene ikke fikk ekstra ressurser for å gjennomføre intervensjonen
- Barns andrespråklæring påvirkes gjennom bok-baserte samtaler i barnehagen av selv moderat omfang

Retur til det nordiske perspektiv...

- Intervensjonskomponenten knyttet til lek ble lite utviklet i barnehagene
- Boklesing lavfrekvent
- Betydningen av samarbeid med foreldrene

